

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

1 Societas quotuplex sit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

INSTITVTIONVM
MORALIVM
PARTIS TERTIÆ
LIBER NONVS.
DE SOCIETATIBVS
& mandato.

VM soleant duo, pluresve societatem coire, vel omnium bonorum, vel artis, quam vnus exercet, vel officij, quo fungitur, vel animalium, quæ custodit, & pascit, vel vectigalium, quæ auctoritate Principis exigit, vel alicuius alterius rei, in qua versatur, & seipsam exercet: ideo de huiusmodi societatibus singulatim differendum est.

In Digestis lib. 17. extat titulus 2. qui inscribitur *Pro socio*. In Codice lib. 4. titulus 27. inscribitur etiam *Pro socio*. In Institutionibus lib. 3. titulus 26. est *De societate*. S. Thomas 2. 2. *quæst.* 78. *art.* 2. *ad* 5. pauca quædam attingit de huiusmodi contractu. Plura S. Bernardinus *par.* 2. *serm.* 39. *art.* 2. *cap.* 3. & *serm.* 40. *art.* 1. & 2. Astenfis in *Summa* *par.* 1. *lib.* 3. *tit.* 12. Conradus de *Contractibus à quæst.* 92. *vsq.* *ad quæst.* 97. Gabriel in 4. *dist.* 15. *quæst.* 11. *art.* 3. *dub.* 10. Maior *cod. lib.* & *dist.* à *quæst.* 46. *vsq.* *ad* 49. S. Antoninus 2. *par.* 1. *tit.* 1. *cap.* 7. §. 37. & *seq.* Baldus quoque, Cynus, Paulus, Salicetus, & alij Iuris ciuilibus interpretes, *partim in l. 1. & l. Cum duobus. ff. Pro socio. partim in l. 1. C. Pro socio.* Petrus Perusinus in *tract. de Duobus fratribus*, Angelus in *tract. de Societatibus*, Innocentius, Hostiensis, Ioannes Andreas, & Panormitanus in *cap. Inter vestras, de Donat. inter vir. & vxor.* & alij Iuris Canonici Doctores cum Glossa in *cap. Pleriq.* 14. *quæst.* 3. Summistæ itidem, videlicet Angelus, Rosella, Pisanella, Siluester, Armilla, & Caietanus in *verbo Societas, & in verbo Peculium*. Tabienfis in *verb. Vsur* 3. Caietanus itidem in *Opusculis tom. 1. tract. 31. cap. 11.* Sotus *lib. 6. de Iust. & iure quæst. 6.* Nauarr. in *Manual. cap. 17. num. 251. & seqq.* & in *Comment. de Vsur. num. 32. & seqq.* Couarr. *lib. 3. Variarum resolutionum cap. 2.* Franciscus cognomento de Porcellinis in *tract. de Duobus fratribus.*

Societas quotuplex sit.

CAPVT I.

PRIMO quaeritur, Quotuplex Societas sit? Respondeo, inter societates vsitatas, & frequentes esse quadruplicem, vel quintuplicem societatem. Alia est enim omnium bonorum. *l. 1. ff. Pro socio.* Alia negotiationis, cum duo, vel plures ex negotiatione questum, & lucrum acquirunt sibi. Alia artis, cum vnus ex socijs artem exercet, & lucra, & damna, & impensas habet cum socio communes. Alia est officij, cum quis officio fungitur, & alios sibi socios adsciscit, cum quibus communicat fructus, quos ex officio percipit. Alia est animalium, vel minorum, qualia sunt greges ouium, caprarum, vel porcorum: vel maiorum, qualia sunt armenta bouum, vel equorum. Alia est vectigalium, cum duo, vel plures publica vectigalia emunt,

sive conducunt, & communiter impensas faciunt in soluenda pecunia pro vectigalibus.

Primo loco agemus de societate quaestiuosa, quæ in negotiatione consistit.

Secundo quaeritur, Quid sit societas negotiationis? Respondeo, sic eam defini à plerisque: Societas est duorum, pluriumve conuentio voluntate contrahenda societatis honestæ ex pecunijs, opera, industria, & bonis singulorum inter ipsos communibus, ad vberiore[m] quaestum, & commodiorem usum. Hæc definitio colligi potest ex toto titulo Digestorum, & Codicis *Pro socio*, & ex titulo Institutionū *de societate*: sed verba ipsa definitionis ponderemus.

Dicitur (duorum, vel plurium,) quoniam vnus solus societatem non facit. (Voluntate contrahenda societatis,) quoniam si absit huiusmodi voluntas, societas minime censetur. Vt si vna res duobus legata sit, vel pluribus hæreditas, aut donatio cõmuniter obuenerit, vel si à duobus cõmuniter res eadem empta fuerit, nō contrahitur iure sociæ.

tas, neque conuenit vni eorum actio, quae in iure ciuili dicitur Pro socio, sed actio familiae hereditaria, vel actio sic dicta. De communi diuidendo iudicium. *l. vi. ff. de l. Quibus casibus. ff. Pro socio.* (Honestas) quoniam malorum nulla societas rite, ac iure conflat. *l. Nec permittendum. ff. Pro socio.* Quod autem ex furtio. *ff. Pro socio.* vt si duo conueniunt de lucro ex furtio, vel alio maleficio communicando (Ex pecunijs, opera, industria, vel bonis.) Nam si neque pecuniam, neque operam, neque industriam in commune contuleris, & tamen Titius te facit participem lucri ex negotiatione comparati, nullam societatem tecum Titius inuit, sed donat tibi lucrum. *l. Societas, ad finem. ff. Pro socio.* vt si Titius Caio dicat: Tecum societatem facio, & tamen tu nihil in commune conferas, donatio est, non societas conflat. (Ad vberorem quaeliam) quoniam qui simul habitant in vna, & eadem domo, socij quidem late, & ample dicuntur, sed societatem tamen illi non coierunt.

Tertio quaeritur, Quot modis societas iniri queat? Respondeo, multis modis. Nam potest contrahi, aut ad certum tempus, videlicet, ad tres, vel quinque annos; ad sex, vel plures menses: aut ad tempus incertum, nempe ad vitam vnius ex socijs, vel alicuius alterius. Potest etiam quis societatem cum alio facere per nuncium, vel literas. *l. i. ff. Pro socio.* Contrahitur itidem societas solo consensu, vel nutibus, aut signis expresso, hoc est, absque vlla syngrapha, vel instrumento, & absque testibus, traditione rei, vel aliqua alia solemniori formula. *Instit. de Oblig. ex consensu. §. consensu.* Item, quando duo, pluresque coeunt societatem quaestuosam, id fit multiplex: Aut enim singuli in commune conferunt aequè pecuniam, operam, & industriam: Aut vnus pecuniam ponit, alius operam, alius industriam: Aut vnus pecuniam collocat, alius vero industriam, operam, & laborem. *l. c. Pro socio. l. Societas. ff. Pro socio. Instit. de Societate. §. Deinde.* Nam aliquando opera vnus est ad eodè pretiola, vt suppetat quantum patrimonij, siue pecuniae alter socius in commune contulit.

Quot, & quae leges, ac conditiones in societate negotiationis requirantur.

CAPVT II.

PRIMO quaeritur, Quas condiciones societas postulet? Respondeo, tres: quarum prima est, vt negotiatio, in qua est societas contracta, honesta sit. *l. Quod autem ex furtio. l. Quod enim. l. Nec permittendum. ff. Pro socio. c. cap. Per nostras, de Donat. inter vir. & uxor.* Secunda, vt in omnibus inter socios seruetur aequalitas, nimirum, vt eorum sine communes impense, lucri, & damna; ita vt quilibet pro rata portione, quam in commune confert, lucrum reportet, & damnum sustineat, & impensas faciat. *l. Cum duobus. §. Damna. c. l. Si non fuerint. ff. Pro socio.* Tertia, vt pecunia, quam vnus ex socijs in commune collocat, sit periculo expolita, hoc est: Si casu fortuito perierit, damnum sit eius, qui eam in commune contulit. *S. Thom. 2. 2. quaest. 78. art. 2. ad 3.* Ratio huius est, quia pecunia collocata in commune, quod ad dominium spectat, non transit in societatem, sed est eius, qui eam in commune posuit, & ideo cum perit, ipsi, non socio perit. Ex his conuenit, vt, is, qui pecuniam collocat in commune, non possit, quamdiu societas permanet, extrahere ad suos vnus, quoniam, est eius dominium habet, vsum tamen, manente societate, communem cum socio fecit.

Secundo quaeritur, quae ex culpa socij teneantur? Respondeo, eos teneri ex dolo, lata, & leui culpa. *Instit. de Societate. §. Socius socio. c. l. Cum duobus. §. Venit, c. l. Socius socio. ff. Pro socio.* Nam huiusmodi contractus est in bonum, & commodum vtriusque socij, & in contractu, qui fit gratia vtriusque, soluendum est damnum, quod prouenit ex

Instit. Moral. Pars 3.

dolo, lata, & leui culpa. *l. Contractus. ff. de Regul. iuris. c. l. Si vt certo. §. Nunc videndum. ff. commodati.* Vnde socius de furtio quoque tenebitur, quia custodiam, & curam adhibere debet, ne quis bona societatis furetur. *l. Cum duobus. ff. Pro socio.* & culpa eius furtum commissum esse creditur, qui rem tam negligenter custodiuit, vt furtiui potuerit. *Bartholus in l. Cum duobus. ff. Damna. ff. Pro socio.* Item, si pecuniam communè infideli seruo, famulo, vel ministro perferendam ad socium, vel si negligentia sua amisit, de culpa tenetur: socij vero non tenentur ex culpa leuissima, vt colligitur ex Legibus praedictis. *l. Socius socio. ff. Pro socio. c. Instit. de societate. §. Socius socio:* nisi expresse ad id sese obligauerint. Ex quo fit, vt socius non teneatur ex damno, quod casu fortuito contigit. *l. Cum duobus. §. Damna. ff. Pro socio.* Sed quantum diligentiam, & curam in rem communem debeat socius adhibere ad leuem culpam euitandam? Respondeo, tantam, quantum ponere solet in rebus proprijs. *l. Socius socio. ff. Pro socio. c. Instit. de Societate. §. Socius socio.* Obijcies, in rebus proprijs quisque solet exactissimam diligentiam collocare, ergo debet socius in rem communem tantam conferre diligentiam; & proinde tenebitur ex culpa leuissima. Respondeo, in iudicio exigi, vt socius eam diligentiam praestet, quam solet in suis rebus adhibere, vt patet ex legibus modo citatis, & proinde etiam secundum conscientiam sufficit si rem communem ita custodiat, & tractet, ne pereat, aut deterior fiat culpa ipsius lata, vel leui, & nihil amplius praestare naturali, aut scripto iure compellitur.

De principali pecunia, quam socij in commune conferunt, vt lucrum inde proueniat.

CAPVT III.

SOLENT Auctores summam, siue primam pecuniam, quae à principio in societatem affertur, vt iude lucrum fiat, sortem principalem, siue capitale appellare, quia reuera est id praecipuum, quod ad societatem deducitur, vt quantum pariat: & ex eo lucrum socij comparant, velut ex principio, & origine: vnde opera, vel industria, quam vnus ex socijs collocat, non censetur fors, quia non à principio ea in commune confertur, vt fructum reddat, sed à principio vsque ad finem temporibus debitis adhibetur.

Primo quaeritur, An finita societate, principalis pecunia salua manens, pertineat tota ad eum, qui contulit in commune, an vero sit diuidenda, ita vt pars cedat ei, qui solam operam, vel industriam posuit? Duae sunt opiniones: vna est, eam pecuniam fieri communem, ac proinde finita societate partem eius pertinere ad alterum socium. *Glossa in l. c. Pro socio.* ait, Principalem pecuniam esse vtrique socio communem ipso iure, & ita dimidiam partem socio debet, qui operam suam, vel industriam collocauit: pacto tamen, vel consuetudine non esse communem: quare si nihil inter se socij paciscantur, consuetudini gentis, vel populi, vel mercatorum standum est; quod si nulla consuetudo sit, ius civile seruari debet. Idem prorsus docet *Conradus de contractibus. quaest. 93. vers. Secundum corollarium, Couarruias libro 3. Variarum resolutionum, cap. 2. num. 2. ad finem;* vbi citat *Petrum Perusinum, in tractat. de Duobus frat. par. 4. q. 2.* Socium *constit. libro 2.* Ratio huius opinionis est, quia si fingamus operam socij tantum valere, quanta est principalis pecunia, tunc perinde est, ac si Titius, & Caius in societatem contulissent pecuniae partes: nam si Caius operam ponit valentem duodecim aureos, & Titius pecuniam affert duodecim aureis aestimata, reuera Caius tantundem conferret in commune, & perinde esset, ac si Titius, & Caius in societate ponerent viginti quatuor aureos, Titius duodecim, & totidem Caius: ergo Titius debet dimidiam suae pecuniae partem, finita societate in Caium conferre. Deinde

li

quia